

Ιωάννης Μεταξά και «ΠΥΡ.ΚΑΛ»

Η ιδιωτική πολεμική βιομηχανία του αείμνηστου Αθανασιάδη Μποδοσάκη, χάρη στην οποία μπόρεσε η μικρή και φτωχή Ελλάδα να συντρίψει τους επιτεθέντες Ιταλούς το 1940. Καθώς τα σύννεφα του επικείμενου Β' Παγκοσμίου Πολέμου πύκνωναν, ο Ιωάννης Μεταξάς ζήτησε από τον δημιουργό της ιδιωτικής πολεμικής βιομηχανίας «ΠΥΡ.ΚΑΛ» την αποθεματοποίηση πυρομαχικών ώστε να είναι η χώρα προετοιμασμένη για επιτυχή άμυνα στην απειλούμενη επίθεση των δυνάμεων του Άξονα. Και καθώς η αποθεματοποίηση αυτή συνεπάγονταν επιβάρυνση του Δημοσίου, ο Ιωάννης Μεταξάς συνέστησε στον μεγαλοβιομήχανο να αναζητήσει και αγοραστές στη διεθνή αγορά. Ενδιαφερόμενη προέκυψε μόνο η αριστερή κυβέρνηση

1936 ΜΕΤΑΞΑΣ & ΜΠΟΔΟΣΑΚΗΣ
ΣΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΠΥΡ.ΚΑΛ ΣΤΟΝ ΥΜΗΤΤΟ

της Ισπανίας (εμείνετο τότε ο εμφύλιος πόλεμος με τους Φασίστες του Φράνκο), οπότε ο Ιωάννης Μεταξάς δεν δίστασε να επιτρέψει στον Αθανασιάδη Μποδοσάκη να προμηθεύει με πυρομαχικά τη κυβέρνηση της Μαδρίτης. Έτσι μπόρεσε να επεκτείνει αμέσως τις εγκαταστάσεις της «ΠΥΡ.ΚΑΛ» και δρομολόγησε αθρόες πωλήσεις πυρομαχικών στους αριστερούς Ισπανούς και, χάρη στα τεράστια κέρδη που αποκόμισε, ο έλληνας βιομήχανος μπόρεσε να αποθεματοποιήσει με δικό του κόστος τεράστιες ποσότητες πυρομαχικών, τα οποία υπήρξαν αμέσως διαθέσιμα για την άμυνα του ελληνικού στρατού στα ελληνοαλβανικά σύνορα και την εν συνεχεία μεγαλειώδη κατατρόπωση των επιτεθέντων Ιταλών.

Κατά την κρίσιμη αυτή περίοδο ο Αθανασιάδης Μποδοσάκης δημιούργησε και «Οβιδουργείο» εμπλουτίζοντας ακόμα περισσότερο την πολεμική παραγωγή του και την προετοιμασία της χώρας για τον πόλεμο.

Ας σημειωθεί ότι το μεγαλειώδες αυτό επίτευγμα πραγματοποιήθηκε χάρη και στον ρεαλισμό και την ευφυΐα του Ιωάννη Μεταξά, ο οποίος δεν δίστασε να εγκρίνει τις πωλήσεις πολεμοφοδίων στους αριστερούς της Ισπανίας, επιτρέποντας τους ιδιοφυείς εμπορικούς χειρισμούς του Αθανασιάδη Μποδοσάκη. Και αυτό παρά την πεισματική αντίδραση του αρχηγού του Επιτελείου, στρατηγού Αλέξανδρου Παπάγου, ο οποίος μάλιστα επιδίωξε τον έλεγχο της «ΠΥΡ.ΚΑΛ» από το κράτος, ευτυχώς χωρίς να πείσει τον Ιωάννη Μεταξά. Φρόντισε πάντως να αφήσει ανεξόφλητες τις σχετικές οφειλές του Δημοσίου, συμπαριστάμενος από την ηλίθια γραφειοκρατία, η οποία ακόμα και εν καιρώ πολέμου απαιτούσε, αντί της απευθείας προμήθειας πυρομαχικών από τη μοναδική πολεμική μας βιομηχανία, τη διενέργεια διαγωνισμού με βάση τη νομοθεσία περί κρατικών προμηθειών! Τελικά το υπουργείο Άμυνας αποφάσισε να μην εξοφλούνται τα τιμολόγια και μετά τον πόλεμο βρέθηκε το Δημόσιο να οφείλει στην «ΠΥΡ.ΚΑΛ» το τεράστιο ποσό του 1,7 δισ. δραχμών, το οποίο όμως ουδέποτε εισπράχθηκε από την επιχείρηση.

Ο βιογράφος του Κώστας Χατζιώτης σημειώνει:

«Οι τεράστιες δαπάνες για τον εφοδιασμό των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων στον πόλεμο του 1940-41 χρηματοδοτήθηκαν από τον ίδιο τον Μποδοσάκη, που αν και μετά τον πόλεμο είδε τη βιομηχανία του κατεστραμμένη δεν ζήτησε τίποτα από το Ελληνικό Δημόσιο για τη συμβολή του στο έπος του 1940».

[ioannismetaxasgr - YouTube](https://www.youtube.com/channel/UCioannismetaxasgr)

Ένα βίντεο ανεκτίμητης ιστορικής και συλλεκτικής αξίας από τα εγκαίνια του Οβιδουργείου στις εγκαταστάσεις της ΠΥΡ.ΚΑΛ. στον Υμηττό το 1937 που διέσωσε και ευγενικά μας παραχώρησε την άδεια προβολής του ο Παναγιώτης Μοσχολιός (Panagiotis Moscholios), τ. Διευθύνων Σύμβουλος της ΠΥΡ.ΚΑΛ., τον οποίο ευχαριστούμε θερμά!

<https://youtu.be/Kl0LnkxJtcc>

ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ – 1878 έως 1941

Από το 1874 λειτουργούσε στην περιοχή του Αιγάλεω, στην Ιερά Οδό, ένα μικρό ιδιωτικό εργοστάσιο πυριτίδας, «Το Μπαρουτάδικο».

Το 1882 ο τραπεζίτης Αθ. Μουτσόπουλος παίρνει το εργοστάσιο και δημιουργείται η «ΑΕ Ελληνικού Πυριτιδοποιείου», η οποία σταδιακά μεγεθύνεται και μετονομάζεται σε «ΑΕ Ελληνικού Πυριτιδοποιείου Χημικών & Βιομηχανικών Προϊόντων». Πρόκειται για μία από τις παλαιότερες και μεγαλύτερες ελληνικές βιομηχανικές επιχειρήσεις που υιοθέτησε αρκετά νωρίς τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας.

Το 1884 οι «Αφοί Μαλτσινιώτη» ξεκίνησαν σε ένα μικρό μαγαζάκι στο Μοναστηράκι να πωλούν κυνηγετικά όπλα και φυσίγγια, γρήγορα επεκτάθηκαν σε επισκευές και ανακατασκευές. Το 1891 ιδρύουν το δικό τους εργοστάσιο παραγωγής φυσιγγίων στον Υμηττό.

Το 1908 η εταιρία όπλων και φυσιγγίων των Αδελφών Μαλτσινιώτη συγχωνεύεται με το Ελληνικό Πυριτιδοποιείο Χημικών & Βιομηχανικών Προϊόντων.

Από την συγχώνευση δημιουργείται μια νέα εταιρία, η «Εταιρία Ελληνικού Πυριτιδοποιείου και Καλυκοποιείου», με τα αρχικά «ΕΕΠΚ» ή «ΕΠΚ». Το ακρωνύμιο «ΠΥΡ.ΚΑΛ» καθιερώθηκε πολύ αργότερα.

Το 1924 η κυβέρνηση Παπαναστασίου επιχειρεί να δημιουργήσει μια σύγχρονη Πολεμική Βιομηχανία με την συμμετοχή σ' αυτήν της Εθνικής Τράπεζας, της Τράπεζας Βιομηχανίας (Επαμεινώνδας Χαρίλαος) και του Μποδοσάκη. Η προσπάθεια όμως αυτή δεν προχωράει.

Στις 25 Ιουνίου 1925, εκδηλώνεται το στρατιωτικό κίνημα του στρατηγού Θεόδωρου Πάγκαλου. Ο Πάγκαλος, αμέσως μετά την επικράτησή του, σχηματίζει κυβέρνηση, παίρνει ψήφο εμπιστοσύνης απ' τη Βουλή, αλλά πολύ γρήγορα εγκαταλείπει τα δημοκρατικά προσχήματα.

Στις 15 Μαρτίου 1926 παραιτείται ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Παύλος Κουντουριώτης, διαμαρτυρόμενος για τις αυθαιρεσίες της δικτατορίας Πάγκαλου. Ο Πάγκαλος αμέσως προκηρύσσει εκλογές για την ανάδειξη νέου προέδρου. Εκλέγεται άνετα πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Ο Πάγκαλος είναι από τους κύριους εκφραστές μιας μερίδας στρατιωτικών και πολιτικών, που παρά την συνθήκη της Λοζάνης, επιζητούν άμεση ρεβάνς κατά της Τουρκίας και επιδιώκουν την προετοιμασία της χώρας για πόλεμο και εκδίκηση για την Μικρασιατική Καταστροφή. Μία εξ άλλου από τις βασικές κατηγορίες κατά της διακυβέρνησης Πάγκαλου, ήταν ότι ξόδεψε τεράστια ποσά, σε μια καθημαγμένη χώρα με τεράστια προβλήματα επιβίωσης του λαού, για πολεμικές βιομηχανίες και προετοιμασίες, χωρίς αποτέλεσμα και χωρίς καμία προοπτική, τη στιγμή που η χώρα είχε άλλες ανάγκες και η διεθνής κατάσταση δεν επέτρεπε τέτοιου είδους τυχολογισμούς.

Βασική προτεραιότητα του Πάγκαλου είναι η δημιουργία κατάλληλης Πολεμικής Βιομηχανίας για τους σκοπούς του. Δεν του αρκεί η υπάρχουσα βιομηχανία του Πυριτιδοποιείου-Καλυκοποιείου.

Πρωθεί τις διαδικασίες και έτσι δημιουργείται η εν Αθήναις εδρεύουσα «ΑΕ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΛΟΥΡΓΕΙΑ και ΟΒΙΔΟΥΡΓΕΙΑ», μέτοχοι Εθνική Τράπεζα, Αθανασιάδης Μποδοσάκης, Επ. Χαρίλαος και Νικ. Σπηλιωτάκης (μεγαλομέτοχος της Τράπεζας Αθηνών και του «Πυριτιδοποιείου-Καλυκοποιείου»).

Επαμεινώνδας Χαρίλαος, βιομήχανος του κύκλου της Ζυρίχης. Μαζί με τον γαμπρό του (είχε νυμφευτεί την αδελφή του) Νικόλαο Κανελλόπουλο είναι οι κύριοι ιδιοκτήτες των μεγάλων βιομηχανιών που βρίσκονται νότια του Ιερού Λόφου της Ελευσίνας (ΤΙΤΑΝ, ΒΟΤΡΥΣ, Ελαιουργείο). Θεωρούνται από τους πατέρες της ελληνικής βιομηχανίας. Πρώτο μέλημα της εταιρείας η εξεύρεση χώρου όπου θα δημιουργούσε τις εγκαταστάσεις της. Ο Πάγκαλος επιλέγει την Ελευσίνα, την περιοχή της Βλύχας, όπου ευρίσκονται και σήμερα οι εγκαταστάσεις της «ΠΥΡ.ΚΑΛ».

Στις 22 Αυγούστου 1926 το στρατιωτικό κίνημα του Κονδύλη ανατρέπει τον Πάγκαλο.

Η «Α.Ε. Ελληνικά Οπλουργεία και Οβιδουργεία» δεν έχει πλέον τύχη. Στις 24 Αυγούστου 1928 με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων διαλύεται και οδηγείται σε εκκαθάριση.

Το 1934 η Εθνική Τράπεζα δίνει στον Μποδοσάκη τις μετοχές της «Α.Ε. Ελληνικού Πυριτιδοποιείου και Καλυκοποιείου» (ΠΥΡ.ΚΑΛ), χωρίς ο Αθανασιάδης Μποδοσάκης να βάλει δραχμή. Απλά βάζει ενέχυρο τις μετοχές που του τις είχαν παραχωρήσει δωρεάν.

Ο Αθανασιάδης Μποδοσάκης με το Πυριτιδοποιείο (στο Αιγάλεω και Υμηττό) πλουτίζει από τις πωλήσεις πυρομαχικών στον εμφύλιο της Ισπανίας. Με συνέπεια να επιζητά την επέκταση της πολεμικής του βιομηχανίας.

Στις αρχές του 1937 ο Αθανασιάδης Μποδοσάκης αγοράζει τις εκτάσεις (και απορροφά την υπό εκκαθάριση «ΑΕ Οπλουργεία και Οβιδουργεία») στην Βλύχα της Ελευσίνας, περίπου 400 στρέμματα με τις τότε εκτιμήσεις.

Ήδη βρισκόμαστε στις παραμονές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ο Αθανασιάδης Μποδοσάκης επεκτείνει και άλλο την έκταση στην Ελευσίνα. Η υπάρχουσα έκταση που αποκτήθηκε από την «ΑΕ Οπλουργεία και Οβιδουργεία» βρίσκεται, σε γενικές γραμμές, κάτω από τον δρόμο Ελευσίνας- Μεγάρων μέχρι την θάλασσα. Με δύο (2) διαδοχικά βασιλικά διατάγματα το 1937 επιβάλλουν αναγκαστική απαλλοτρίωση άλλων 280 στρεμμάτων περίπου πάνω από το δρόμο αυτή τη φορά, μέχρι τη σιδηροδρομική γραμμή. Είναι αμφίβολο εάν ο Αθανασιάδης Μποδοσάκης έχει αγοράσει κανονικά από τους κτηματίες 20-30 στρέμματα. Όλα προέρχονται από το «Οβιδουργείο» και τις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις.

Μ' αυτόν το τρόπο τελείωσαν με την απόκτηση έκτασης για το Οβιδουργείο του Μποδοσάκη στην Βλύχα της Ελευσίνας που άρχισε να οικοδομείται και να λειτουργεί εκεί από το 1938.

Πηγές:

- [«Πώς ο Μποδοσάκης νίκησε τους Ιταλούς»](#)
του Γιάννη Μαρίνου (ΒΗΜΑ 30.7.2020)
- [«Φέσι 1,7 δις στην ΠΥΡΚΑΛ από το ΥΠΕΘΑ εδώ και ...81 χρόνια! Το βέτο Παπάγου»](#)
(MILITAIRE 10.4.2021)
- [«ΠΥΡΚΑΛ: Τα χρυσά χρόνια, η εγκατάλειψη και το σχέδιο αναγέννησης»](#)
(NEWMONEY 18.4.2021)

